

CHP

Genel Başkanı

İSMET İNÖNÜ'nün

XX. KURULTAY
Açış Konuşması

03 SA 8243 (11)

20. KURULTAYIN SAYGIDEĞER ÜYELERİ

İlk Kurultayımızın numarası Atatürk tarafından Sivas Kongresine verilmiştir. O günden beri Kurultaylarımız; Kurtuluş Savaşını ve Atatürk'ün feyizli idaresinin büyük devrini kaplar. Ondan sonra İkinci Dünya Savaşı ve sonuçları gelmiştir.

Bu yıllar, Türkiye'nin selâmete erme ve tehlikeden kurtulma gibi büyük endişelerin geçtiği bir dönem olmuştur.

İkinci Dünya Savaşından sonra Türkiye, demokratik rejime girdi.

Her muhalefet partisi kuruluşunda ve demokratik rejim özleminde, karşıya çıkan büyük engel şu idi: İktidar zamanında karşı partiler kurulur, fakat iktidarda olanlar, iktidardan ayrılmamak şartıyla, memlekette demokrasiyi yürütmeye çalışırlar. Bu, bize mahsus esaslı bir demokrasi anlayışı gibi kabul edilir.

Bu anlayış, 1950 yılında, demokratik rejimin tabiatından olan seçimle iktidar değişimi ameliyesini, Türk demokrasisinin de razı olması ve kabul etmesiyle tabii tekâmülüne ulaşmıştır.

Bu dönem, ciddi gelişmeler ve bunalımlar içinde güç devrini yaşadı. Ancak sonunda kısır bir noktaya, yani, «bizde demokrasi, iktidardan gitmemek kaydına bağlıdır» şeklindeki sakat düşüncenin yönetime hâkim olmasıyla yeniden çıkmaz bir noktaya saplanmış ve 27 Mayıs İhtilâli meydana gelmiştir.

27 Mayıs İhtilâlinin, siyasal partilerin çalışmalarını durduran pek kısa ilk devrinden sonra, bir an önce serbest seçimle demokratik rejime geçmek şeklindeki ilk vaadini tutmasıyla, demokratik rejim tekrar kurulmuştur.

Cumhuriyet Halk Partisi Kurultayları, bu yeni devirde de toplanmışlar ve Cumhuriyet Halk Partisinin kaderini doğru yolda yönetmeğe muvaffak olmuşlardır.

Bugün, 27 Mayıs'ın onuncu yılı henüz bitmeden toplanmış bulunuyoruz.

1961 seçimlerinden sonra oyların dağılışı, bir partinin iktidara gelmesine imkân vermeyince; yeni Anayasanın uygulamaya konmasında ve hükümet kurulmasına teşebbüs edilmesinde ümitler sarsılmış, iktidarın seçim sonucuna teslim edilmesi tereddüt konusu olmuştur.

İlk tereddütler bir kaç gün içinde dağıldı ve demokratik rejimin kendi usûlleri içinde her çeşit serbest seçim sonucuna göre Hükümet kurma gücünde olacağına inanılarak, koalisyon hükümetleri kuruldu. Bu hükümetler devri de, tecrübelerini tamamlayarak yeni seçimler yapıldı. 1965 ve 1969 da bir parti çoğunluğuna dayanan demokratik yönetimler, ülke yönetiminde tek başlarına sorumluluğu aldılar. Bu sorumluluk devri, Adalet Partisinin iktidarı devridir. Bu devir, 5 yıldan beri devam ediyor.

Saygı değer Kurultay delegeleri,

1970 yılında memleketimizin iç politikası, huzur verici ve sükûnetle işleyici bir tabii makina halinde yürümek manzarası göstermemektedir.

Ne kadar acı olursa olsun, gerçekleri olduğu gibi görmek ve söylemek zorunluluğu bize hâkim olduğu için, bu gerçeği Kurultaya üzüntü ile söylüyoruz.

27 Mayıs Devriminden sonra, memleket, yeni bir yönetim anlayışına kavuşmuştur. Bu anlayış, Anayasamızda esas görüş yerini tutmuş ve Anayasamız, sosyal meseleleri öne alan bir kılavuz olmuştur. Sosyal güvenlik, sosyal adalet, toprak reformu gibi direkter, Anayasamız binasını kuran başlıca prensiplerdir.

Sosyal meselelerden işçi hakları, o zamana kadar söylenip, seçim manevrası olarak işlendikten sonra; uygulamaya girilmezdi. İşçi haklarının kısa koalisyon hükümetlerimiz zamanında gerçekleşmesi ile, çalışma hayatımız yeni bir sosyal düzene konmuştur.

1950 de bizimle seçimde mücadele eden Demokrat Parti, işçilere grev hakkı verilmesini seçmenlere ilân ediyordu. Çalışma Bakanlığı, bizim ilk iktidarımızın son yıllarında, yani 1946 ile 1950 arasında, bizim tarafımızdan kurulmuştu. Bu Bakanlıkta biz, Avrupa'nın tecrübeli çalışma uzmanlarını getirerek, onlarla çalışma mevzuatını görüştüğümüz sırada, grev hakkını da incelemiş ve henüz memleketimizde grev haklarını kullanmak zamanının gelmemiş olduğu tavsiyesini ve görüşünü alarak, grev haklarının verilmesini düşünmediğimizi, dürüst insanların saflığı ile ve cesaretle söylemiştik.

1950 seçimlerinin, partiler arasındaki ayrılıklarından biri budur. Demokrat Parti grev hakkı vaad ediyordu. Biz, bilerek vaad etmiyorduk.

Demokrat Parti iktidarı zamanında grev ve toplu sözleşme gibi konular ele alınmamıştır. Bunlar, bizim 1961'den sonraki koalisyon hükümetlerimiz zamanında gerçekleşmiştir.

Bunu uzunca söylemekten amacım şudur: Biz, grev ve toplu sözleşme gibi işçi haklarını sosyal ve siyasal hayatımıza getirdiğimiz zaman, memleketin sosyal gelişmesinde ciddi bir sınav geçireceğimizi hesaba katarak, bilinçle bu dönemi göze almış ve işverenin —ki bunun başlıcası o zaman devlet tesisleri idi— ve işçilerin yeni sosyal ve uygar hayata sarkıncasız bir surette uyabilmek için dikkat gösterilmesi gerektiği kanısıyla işe başlamıştık.

O zamandan beri 7 yıl geçmiştir. Birçok toplu sözleşmeler yapılmış, grevler olmuş ve çözüm yoluna bağlanmıştır. Ve bunların hepsinden, bizde işçi hakları usulünün ve kanunlarının, arızasız, verimli ve adaleli bir şekilde işleyebileceği inancı doğmuştur.

Şimdi geçirmekte olduğumuz işçi meseleleri ve konuları bunalımı, bize göre beklenmeyen ve zorunlu olmayan arızalar niteliğindedir. Bunlar, işveren ve işçi ilişkilerinde karşılıklı görüşme ve dâvaları söyleyerek inandırmaya çalışma, özetle diyalog ilişkileri şeklinde ifade olunan biçimde yürütülebilirdi. Olaylar, işçi meseleleri, sendika çalışmaları üzerinde esas hakları korumak arzusu olmaksızın, adalet dışı baskı tedbirleriyle işçi hayatını yürütmek heveslerinden doğduğu şüphesini uyandırmaktadır.

Bunalımın gerçek sebepleri üzerinde doğru teşhis konabilmesi şarttır.

Bu bunalımın çözümü, nihayet sağduyunun üstün gelmesi, yani işveren ve işçi ilişkilerinin sosyal zemin üzerinde görüşülerek ve tekel fikrinden ve sarı sendika hevesinden uzaklaşarak çözümlenmeye yönelmeyle mümkün olabilir.

Sayın delegeler,

İçinde bulunduğumuz huzursuzluğun temeldeki bir sebebi, iktidarda bulunan partinin, seçim usulleri, seçim hedefleri ve bu hedeflerin izlenmesi hususunda demokratik usullerden ayrılmasıdır.

Adalet Partisi geçen iki seçime de, başlıca temel olarak, vicdan hürriyeti dâvası ile ve özellikle Demokrat Parti idarecilerinin siyasal haklardan yoksun bırakılmalarını kaldırmak iddiası ile girmiştir.

Tunagür Zihniyeti ile

Vicdan Hürriyeti!

Adalet Partisi iktidarı, lâik Cumhuriyet ve vicdan hürriyeti gibi esasların, Anayasanın açık ve kesin hükümleri olduğunu bilir ve tanıır görür. Anayasadaki vicdan hürriyetinden ve bütün dünyada bilinen vicdan hürriyetinden ne anlaşılıyorsa, onun tam tersini uygular ve bunun da adına vicdan hürriyeti der.

Vicdan hürriyeti dâvasını uygulamakta bugün iktidarda geçerli olan ve fiilî olarak yürütülen politika, anlamını, Senatoda uzun tartışmalarla mahiyeti meydana çıkarılan, Tunagür zihniyetinde bulur. Tunagür zihniyetinde, istediğini kâfir olarak ilân edebilen bir yürütme, Adalet Partisi Başbakanının vicdan hürriyeti kisvesiyle yürümektedir. Bu şekilde Adalet Partisi iktidarı, asırların tecrübesi olarak Anayasaya girmiş olan lâik Cumhuriyet anlayışından memleketi kurtarmayı, sağ irticam büyük hedefi olarak gerçekleştirme hevesindedir ve bu hevesini iktidardan hiç gitmemesinin, daima iktidar sahibi bulunmasının çaresi sayar.

Siyasal haklardan yoksun bırakılmış eski Demokratların siyasal haklarının geri verilmesi, geçmiş yaraların sarılması gibi bir siyasal vazifenin gereği olarak, hemen «gerçekleştirebiliriz» zemininde bizim cevabımıza muhatap oldukları zaman, Adalet Partisi yöneticileri birden şaşırılmışlar, bizim üzerimizde, «memlekette ve orduda büyük kargaşalıklar olacak» ürküntüsünü sonuna kadar vermeye çalışmışlardır. Sonra biz, «yarından tezi yok, bu hakları Meclislerde olumlu bir sonuca vardırabiliriz» tarzında karşı çıkınca, kendi tekliflerini de unutarak, açıktan bize karşı koymuşlardır, Ancak, şimdiye kadar başlıca seçim dâvası olarak izledikleri bir politikanın reddinde sonuna kadar dayanamıyarak, Meclislerin, eski Demokratlara siyasal haklarının geri verilmesi dâvasını sonuçlandırmasına boyun eğmişlerdir.

Şimdi, bizim tamamiyle denetimimiz ve arzumuz dışında olan bir kusurlu uygulama yüzünden, Anayasa Mahkemesi kanunu şekil yönünden iptal etmiş, konu yeniden Meclislerde görüşülüp çözümlenmek zorunluğuna düşmüştür. Biz, kusurumuz olmayan bir şekil hatası yüzünden askıda kalan, geçmiş yaraların sarılması dâvasını çözümlenmeden, Meclislerin tatile gitmemesi çabasındayız.

Adalet Partisi iktidarı ise, «ne kadar geri bırakılırsa faydalıdır» anlayışıyla, bir an önce tatile gidip, bu dâvayı yine askıda bırakmak arzudur.

Ümit ederiz ki, Meclislerin tatilinden önce, Anayasa ile yasaklanmış olan, siyasal hakların geri verilmesi teşebbüsü olumlu son neticeye vardiye olacaktır.

Gençliğin Sorunları

Sayın Kurultay delegeleri,

Bugünkü memleket huzursuzluğunun esası olan büyük sebepleri sayarken, önemli diğer bir noktayı da dikkatinize arz etmek isterim.

Gençlik ve öğrenci meseleleri, bugünkü siyasal hayatımızda başlıca huzur ortamı olarak incelenmek lâzımdır.

Toplumun her ortamında ve her meselesinde, sosyal ve ulusal sorunların, gençler ve özellikle üniversite öğrencileri çevresinde ilgi ve ilgiden de ileri ideal sorun halinde bulunduğu bütün dünyada kabul edilmiştir.

Bizde öğrenci konuları, ilk önce, üniversite içinde eğitim, kitap, çalışma şartları şeklinde, üniversite eksiklerinden şikâyet ve üniversite reformları ihtiyacı halinde meydana çıkmıştır.

Öğrencilerin, dâvalarını duyurmak ve dikkate aldirmek için ellerindeki kudret vasıtası, dersleri ve üniversiteleri işletmemek, yani boykot dediğimiz usuldür. Öğrenciler, ne istiyorlarsa onları elde edinceye kadar, derslere ve sınavlara devam etmemeyi, çok etkili bir tehdit saymakla hareketlerine başlamışlardır.

Şikâyetleri dikkate aldirmek için kullanılan vasıta ile; yalnız memleketi yönetmekte olan Anayasa teşkilâtının değil, memleketin geleceğini yakından izleyenlerin, bir eğitim ve gençleri yetiştirme görevi ile bütün vatandaşların ve ailelerinin dikkatini ve üzüntüsünü, kendi üzerlerine çekmiş bulunuyorlardı.

Bizim, iki yıl önce Türkiye'de başlayan ve her gün çevresini genişleten öğrenci hareketleriyle Parti olarak yakından ilgilenmemiz tabii idi. Acele ve yanlış bir anlama ile, öğrencilerin, istekleri yüzünden şiddet tedbirlerine maruz kalmamalarını ilk mesele saydık ve başlangıçta Adalet Partisi iktidarının da şiddet yoluna gitmemesi, ancak, aynı zamanda son derece de kaygusuz görünmesiyle karşılaştık.

Arada bir de seçimle geçen iki yıllık olaylar sırasında, gençlik ve öğrenci hareketleri, yavaş yavaş her türlü siyasal örgüt ve arzuların da sızdığı bir fırsat muhiti olmuştur. Bu dönem gittikçe, öğrencilerin çeşitli siyasal akımlar tarafından benimsenmesi, hattâ örgütlenmesi derecesinde bir gelişme göstermiştir.

Bu öğrenci kuruluşları içinde, Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu adı altında kurulan kuruluş, bizim sosyal adalet ve sosyal güvenlik

ve program olarak halkçı ve devrimci ilkelerimize en çok yakın olan bir paralel içinde görünüyordu.

Zaman ile Cumhuriyet Halk Partisini arzularına göre kullanmak isteyen siyasal kuruluşlar ve açıktan Cumhuriyet Halk Partisinin demokratik rejim anlayışı ve demokratik rejim içinde seçimle iktidara gelip dâvalarını gerçekleştirmesi politikasına tamamiyle karşı olan siyasal partilerin etkisinde kalan bazı öğrenci kuruluşları da, tabiatıyla bize tamamiyle karşı olan akımlara sürüklenmiş bulundular.

Biz, öğrencilerin hiç birisini kendimiz yönetmek hevesine kapılmadığımız gibi, Cumhuriyet Halk Partisini öğrenci kuruluşlarının hiç birisinin yönetimine vermek arzusuna da düşmedik.

Ancak bu öğrenci hareketlerinde, iki nokta bizim için esaslı idi:

Bize yakın görülen ve bizi tamamiyle karşısına alan öğrenci kuruluşlarının hiç birisinin bir şiddet politikasına kurban olmaması, dikkatle izlediğimiz bir politika idi.

Bu şekilde devam eden öğrenci hareketleri, sonunda, silâh kullanma dönemine girerek, öğrenci hareketleri niteliğinden tamamiyle dışarı çıktılar. Öğrenci hareketlerini, öğrenciler hevesli olarak, silâhlı hareketlere dönüştürdüler demek istemiyoruz. Biz, öğrencilerin silâhlı hareketlere hevesli olarak, kendilerini silâhlı mücadele örgütü haline koyduklarını asla kabul etmek istemiyoruz.

Siyasal örgütler onların içine girdikten sonra, amaçlarını yürütebilmek için, silâhlı bir militan kitleyi, öğrencilerin içine koymaya çalıştılar. Bu dönemde öğrenciler, silâhlı insanların mücadelesi halinde, yalnız öğrenci hayatının değil her türlü siyasal hayatın dışı olan, silâhlı mücadele olaylarına karışmış oldular.

Bu silâhlı dönemden öğrencilerin kurtarılmalarını çok lüzumlu bir memleket ihtiyacı olarak görmekteyiz ve bu sonucu almaya kadar çabamızda devam edeceğiz.

Ezim kanımızca öğrencilerden, esas itibariyle derslerini izlemek ve sınavlardan başarı ile geçmek ödevlerini bırakıp, kendi arzularıyla ders dışı bir hayatı isteyenler hiç şüphesiz azınlıkta idi ve bu azınlık, çokluğu yürütebilmek için politikacılar tarafından silâhla kuvvetlendirilmek isteniyordu.

Bu politikacılar, «komando» adı altında, askerliğe benzer bir örgütü açıktan teşkil eder göründüler. Bu hareketler iktidar tarafından, kanunlara açıktan aykırı olarak, müsamaha ile karşılandı ve bu suret-

le «sağcı komandolar» adını alan bir teşekkül, özellikle öğrenci hayatına ve fırsat buldukça toplumun diğer ortamlarına da cesaretle saldırı bir tutuma girdi.

İktidarın Müsamahası Ve Silahlı Hareket

Bu yalnız iktidarın müsamahasıyla mümkün olmuştur. Bu bir tesadüf değildir. İktidar, esasen başından beri, her türlü öğrenci hareketini solcuların marifeti olarak gördüğü için, aşırı uçları, partiler üstü devlet kuvvetiyle önlemek ve izlemek görevi yerine, aşırı uçların bir yönünü hoş görüp teşvik etmek zihniyetinde oldu. Bu sebeple, öğrenciler içinde silâhlı militan hâkimiyeti hareketlerini meydana getiren başlıca etken, iktidar olmuştur.

Öğrenimi ideal ve ödev sayan öğrencilerimizin büyük çoğunluğunun, bu azınlık tahakkümünden kurtulması ve kurtarılması başlıca arzumuzdur. Öğrenciler içinde meydana gelen bu olaylar, toplumumuzun huzursuzluğunda temel sebeplerden birinin ifadesidir.

Çok saygı değer Kurultay üyesi arkadaşlarım,

Ekonomik, malî ve sınaî konular üzerinde fikirlerimi söyleyeceğim. Şimdiye kadar konuşmalarında, bu konulardaki fikirlerimi, çok üzüntü ile tekrar etmişimdir. Hiçbir etkisi olmayacağını bilirim. Görev olduğu için söylemeye mecburum.

Biz, hem sosyal adalet ve güvenlik meselelerine öncelik veren bir devre girmişizdir, hem de doğru ve esaslı bir plâna dayanarak kalkınma çabasındayız.

Sınaî kalkınma, bizim için hayatî bir öncelik ve ivedilik taşımaktadır.

Malî meselelere gelince: Şimdiye kadar alabildiğine hafife alınan, ve israftan kurtulmayan, «para nerede olsa bulunur» zihniyetiyle yönetilen bir malî politikadan sonra, masa üzerine yatırılacak dereceye geldikten sonra, canca telâşıyla çare aramaya çalışan hesapsız insanların yönetimini yaşıyoruz.

Amerikan yardımını eskiden, aşırı Rus düşmanlığı ile sağlamak isterlerdi. Şimdi Amerikan yardımını, «cebinde hazır» bilen bir bağlılıkta yönetmeye çalışan, hafif tabirle söyleyeyim, saf insanların elindeyiz. Dı-

şarından bize yardım edeceklerin, bize vergi verir gibi bir yüküm altında bulunmadıklarını kafamıza yerleştirmemiz lâzımdır.

Kolay Yol

Hazinenin düzgün işleyecek kudrette ve dikkatte bulunması, devlet yönetiminin ilk şartıdır. Aylıklardan ve zorunlu ihtiyaçlardan, sıkıştığın zaman vergi almak kolay yoldur. İsrafın ve gösterişin sonucu olarak malî düzeni bozmak ve sonra yine haksız olarak her türlü vergiden korunmağa çalışanları yine koruyarak vergi reformu yapmak, kısır yoldur, adaletsiz yoldur. Ne kadar tedavi yerine geçse de, adaletsiz olmak damgasıyla başlarsa, iyi sonuçlar vermesi güçlkle ümit edilebilir.

Büyük tarım gelirlerinden vergi almamak ve «altın köprü» yapmakta direnmek zihniyeti, malî reform teşebbüsünün ciddiyetine inandıramaz.

Memleketin ekonomik düzeni, her tedbirden önce, Hazinenin ödeme düzenine bağlıdır. Hazinenin ödeme düzeni hem içeride sağlam bir vergi düzeniyle ciddi bir dengeye dayanır, hem de dış ödemelerde dengeye dayanır. Dış ödemelerde denge, ödevlerin güç olan tarafıdır. Belki çok zaman bu yolda ciddi olarak tedbir arayacağız.

Sağlam bir sanayileşme plânı, hem kalkınmanın, hem dış ödemenin temel direğidir. Halbuki, Kalkında Plânında, esaslı ihtiyaçların sıraya konmasında titizlik niteliğinin hâkim olması yerine, siyasal çıkarın ve hafif gösterişin etkisi altında kalınırsa, bekleyeceğimiz zamanın hesabı yoktur. Bugün ciddi bir sanayileşme ihtiyacı, kalkınmanın ilk şartı olduğu gibi, askerî gücün ve dış ödemenin de temel şartı olmuştur.

Sanayileşmede, memleket pazarını insafsızca sömürüp, hiçbir ülkede hesabı olmayan ölçülerde kâr sağlamak peşinde koşan bir özel teşebbüs şekli, alabildiğine teşvik edilmektedir. Memleket buna dayanabildiği kadar dayanır, dayanamaz duruma geldiği zaman ise çare bulmak imkânı, zaman ve masraf itibarıyla kaybedilenin on mislinde bile elde edilemez.

Sanayileşmede, temel sanayie inmenin önemini belirtmek için, daha çok şikâyet etmeye mecbur olduğumuzu görüyorum. Elbet bir gün sağduyuya rastlarız veya gerçeklerin silleleri nihayet aklımızı başımıza getirir, diye bir ümit bulmağa çalışıyorum.

Sayın delegeler,

Dış politika üzerinde, Kurultaya, bugünkü genel durumu söylemeye çalışacağım.

Dünya barışı, silâhlanma yarışlarını durdurmak için Helsinki'de başlayıp Viyana'da devam eden Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyet Rusya görüşmelerine, önemli derecede bağlıdır.

Eiliyorsunuz ki, biz, NATO içinde bulunarak, Sovyet Rusya'ya ve Amerika Birleşik Devletlerine düşmanlık gösterilmemesini, politikamızın esası tutmuşuzdur.

Bu esas ilân etmekle ne kadar isabet ettiğimiz, olaylarla meydana çıkmıştır.

Sovyet Rusya'ya düşmanlık politikasını müttefiklere göstermeye çalışarak kendi güvenimizi sağlamak arzusu iflâs ettiği gün, Amerika düşmanlığı modasına kapılarak sonunda sosyalist âleme şirin olacağımız amacını güden politikanın da, bize tamamiyle zararlı olduğunu, olaylar isbat etmiştir.

Şimdi bu düşmanlıkları memlekette etkisiz duruma getirmek gayreti, her zamandan daha çok dikkat edeceğimiz önemli bir konudur. Bu konuyu titizlikle izlemek ve öğrencilerimize, halkımıza dışarıdan üfleneni, bir taraf veya öbür tarafa karşı düşmanlık kışkırtmalarına, mutlak karşı koymamız lâzımdır.

Bir de, Akdenizde büyük donanmaların karşılaşmaları gibi nazik bir durumda, Orta Doğu bunalımının bir aralık tamamiyle patlayacak ve arkasından belki dünya savaşına da yol açacak derecede ağırlaştığı bir devri yaşadık. Bu dönemde Orta Doğu'da tam bir tarafsızlık politikası izlememiz için, ilk günden beri belirttiğimiz endişelerin, uyarıların, bir faydasını göremedik. Bu konuda üzüntümüz devam ediyor.

Bu son hafta içinde, Orta Doğu'da bir barış ihtimali bulmak yolunda, Birleşik Amerika'nın bir teklif ortaya çıkarmasıyla, bir ümit ışığı görülmeğe başlamıştır. Bu, darlık içinde bunalanların geçici bir iyimserliği midir, yoksa ciddi bir sonuca yönelecek midir, henüz bilmiyoruz.

«Amerika bir barış yoluna gitmek için bir usûl teklif etmiş ve bu usûl Arap muhitinde şimdiye kadar yapılan teşebbüslerin en ümit vericisi sayılmış» haberi, her tarafa ışık gibi yayıldı.

Haberin iyiliğini tamamlayan bir başka haber de, Sovyetlerin, Amerika'nın teşebbüsünü destekledikleridir. Bu haberler, İsrail ile Araplar arasında ciddi bir barış getirmek yolu tam bir çıkmaz şeklinde görünürken, vaziyete bir açıklık getirmiştir. Bu ne kadar ciddidir, yakın zamanda göreceğiz. Şimdiye kadar olan gerçek durum şudur ki, İsrail ile Araplar arasında bir kanlı savaş, aslında her gün yeni bir şekilde parla-

makta ve ilerlemekte idi. Silâh satma bile bugün, sanayi memleketleri için, büyük bir politika hareketi haline gelmiştir.

Orta Doğu'da, iktidarın, kesin tarafsız kalmak değil, ihtiyaca göre taraflara şirin olmak veya uzak bulunmak gibi bir yol tutmayı tercih etmesi, karşısında bulunduğumuz tehlikelerin önemlisidir. İşler bir barış yoluna girerse, Orta Doğu'da iktidarımızın bizi bir kazaya sokmak endişesinden de kurtulup, iki kat sevineceğiz.

Kıbrıs dâvası, bildiğiniz gibi, Dışişlerimizin, «birlikçi devlet» şeklinde tanımlıyabileceğimiz üniter devlet beyanlarından sonra, tam bir karanlığa girmişken, iktidar, üniter devlet çıkmazından kurtulmak için yaptığı bocalamalar içindedir. Kıbrıs dâvasının, anlaşmalar çerçevesi içinde, huzur verecek bir sonuca bağlanması, büyük ölçüde, Yunanistan'ın Türkiye ile dost ve ortak güven içinde bulunmak siyasetine yürekten bağlı olup olmayacağı konusuna, birinci derecede bağlıdır.

Gelecek günlerin duruma nasıl bir yön vereceğini dikkatle izliyoruz.
Sayın Kurultay delegeleri,

Memleketimizin içinde bulunduğu huzursuzluk yönlerini ve sebeplerini söylemeye çalıştım. Bu şartlar içinde, 1969 seçimlerinin sonucu olarak kurulan siyasal iktidar ve muhalefet çevresinin, yeni seçimlere zamanından önce gidilmesini zorunlu kılması ihtimali görünmektedir. Belki de, yakın yıllarda, yeni bir genel seçim olacaktır. Parti olarak çalışmalarımızı ve kendimizi vatandaşımıza anlatmamızı, bu açıdan da gözönünde bulundurmalıyız.

Biz CHP'yiz

Sayın delegeler,

Ortanın solu ifadesi ile başladığımız sosyal gelişme döneminin ilk gününden itibaren, bir gerçeği vatandaşların gözünde belirtmeğe çalıştım. Ortanın solu politikasıyla, Anayasamızın öngördüğü sosyal güvenlik, sosyal adalet ve toprak reformu gibi konuları ilk hedeflerimiz olarak ele aldığımız zaman, açıktan belirttik ki, «biz, bir sosyalist parti değiliz ve bir sosyalist parti olmayacağız.» Bu prensibi 20. Kurultay'da da ön plânda belirtmeyi ve değerlendirmeyi ödev sayarım.

Bir sosyalist partinin, Anayasa sınırları içinde Türkiye'de kurulmasını, Anayasa hükümlerine aykırı bulmuyoruz.

Bizim dışımızda bir sosyalist partinin kurulması, mevcut diğer partilerin kuruluşu gibi olacak, bizimle beraber, aynı kanun hükümlerine uyarak yaşayacaktır.

Biz, Cumhuriyet Halk Partisi esasları ve adı dışında, bir sosyalist parti olarak kullanılmak istemeyiz. Kendi adımız ve kendi prensiplerimiz, ortanın solunda reformları yapmağa, sosyal güvenlikleri kurup yürütmeğe kudretli ve elverişlidir. Sosyalist partilerle, halkçılık ve devletçilik gibi nazari olarak, benzer taraflarımız bulunabilir. Uygulamada bizim bunları nasıl başaracağımız, 50 yıllık tecrübe ile meydana çıkmıştır.

Milliyetçilik, Cumhuriyetçilik ve lâiklik gibi, diğer ülkelerdeki sosyalist partilerde şart olmayan, hattâ onlara zıt olan prensiplerimiz vardır. Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak, kendi prensiplerimizi, kendi ihtiyaçlarımızdan doğan meselelerimizi ifade ederiz ve demokratik rejim ve onun seçimi içinde izlemeye çalışırız.

Sosyalist partiler, her ülkede birbirinden az çok farklı olan bütün prensipleriyle eleştirilmiş, prensiplere bağlanmış kalıp halindedirler. Sosyalist olmak hevesine kapıldığımız anda, yalnız Cumhuriyet Halk Partisi olmaktan çıkmakla kalmayız, karşımızda da her çeşit sosyalist partinin dogmalarını, etrafıyla yazılmış olarak buluruz. Bizim böyle bir kalıba ve yönetime hevesimiz ve kaabiliyetimiz yoktur.

Sayın üyeler,

Bu Kurultay'da yapacağımız ödevler ve alacağımız kararlar önemlidir. Memleketin demokratik rejim içinde 20 yıllık tecrübesi vardır. Son zamanların vatandaşları daima meşgul eden huzursuzlukları ve üzüntüleri içinde, Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı, vatandaşın gözünde bir ihtiyaç olarak belirmektedir.

Bunu bizim gibi bir memleket gerçeği olarak görmekte olan rakiplerimiz de, bütün maharetleri ile, aslı olan ve aslı olmayan şayialardan istifade ederek, bizi halk gözünden düşürmeğe çalışmaktadırlar. Bu akımlar karşısında uyanık bulunmamız lâzımdır. Bize verilebilecek zararların etkeni ve önemlisi, şüphe etmemelidir ki, aramızda anlaşmazlık olduğu kanısını vatandaşa vermek ve bizim siyasal iktidarımızın tutarsız ve çekişmeli bir ortam içinde geçeceği kuşkusunu yaratmaktır. Bu kuşku tedavi edecek ve Partimize güveni sağlamlaştıracak bir hava içinde Kurultayı sonuçlandırmak ödevimizdir. Bu ödevle size hitap ediyorum.

Partimizde, bugünkü yöneticiler arasında, sosyal ve siyasal meselelerde ve ortanın solu anlayışında ayrılık yoktur. Düzenli ve idealimize bağlı bir çalışmayla memleketimize hizmet etmek imkânını daima gözünde bulundurmaktayız. Kurultayın bu kanaati pekleştirecek önemli bir vasıtası vardır. Yeni Parti Meclisini seçmemiz, Kurultayımızın zihniyeti ve tavsiyesi için başlıca işaret olacaktır.

Yeni Parti Meclisinde şu iki nitelik bulunmalıdır: Birisi, sosyal ve ekonomik konularda Partinin izlemek istediği politikayı yürütmek üzere seçilecek Genel Sekreterin güvenle çalışabileceği bir Merkez Yönetim Kurulu kurulabilmelidir.

Bunun kadar önemli olan, Parti Meclisinin ikinci niteliği ise; Merkez Yönetim Kurulunun ve Parti yönetiminin ciddi bir inceleme ve denetim altında bulunmasıdır.

Bu iki niteliğe imkân verecek bir Parti Meclisini kurabildiğimiz zaman, hem yönetimde tutarlılığı ve karşılıklı yardımı sağlamış, hem de Partililere tamamiyle güven verecek bir inceleme organı meydana getirmiş olacağız.

Bugünkü Kurultayın, memlekete güven verecek önemli çalışmaları sonunda yapacağı seçimler, Partinin geleceğini vatandaş gözünde belirtecek ve ümit ederim ihtiyaçları karşılayacaktır.

Böyle bir sonuca varmak, benim gayem ve başlıca hedefimdir.
Sayın arkadaşlarım,

Hepinize içten sevgilerimi, yürekten saygılarımı sunmakla şeref duymaktayım.

03 SA 8243(11)

ULB Halle
000 161 683

3/1

ULUSAL BASIMEVİ 1970 — ANKARA

